

Handleiding voor een hongerstaking van asielzoekers.

(update 6-10-2008)

Veel asielzoekers zijn de voorbije jaren een hongerstaking begonnen. Velen kregen een verblijfsvergunning maar anderen hebben actie gevoerd, gehongerd, geleden en grote risico's genomen zonder bevredigend resultaat.

We willen ons in deze handleiding niet uitspreken tegen of voor hongerstaking, we vinden wel dat wanneer men een hongerstaking begint, dit doet met kennis van zaken en goed voorbereid.

Uit de verschillende hongerstakingen zijn er lessen te trekken. Het is niet voor niets dat sommige groepen resultaten behaalden en andere niet. Deze handleiding wil een neerslag zijn van de opgedane ervaring. Hoe beter men voorbereid is, hoe meer kans op slagen.

Loont een hongerstaking? Als we ons baseren op de behaalde resultaten in het verleden moeten we hier ja op antwoorden, ook al blijft de reactie van politici in de toekomst moeilijk te voorspellen. Sinds 3 oktober 2008, het einde van de hongerstaking in het huis America-Latina dat met 86 dagen de langste hongerstaking ooit in België was, moeten we daar iets aan toevoegen.

De regering en alle politici, buiten groen en één vrouwelijke senator CD&V, hebben willen bewijzen dat ze hun eigen electorale belangen verkozen boven een rechtvaardige oplossing voor de hongerstakers. Ook alle grote middenorganisaties, Vluchtelingenwerk Vlaanderen en het FAM kozen de zijde van de minister. Alleen Welzijnszorg en ACW namen het op het einde op voor de hongerstakers.

De politici en vermelde groepen hebben een bewuste keuze gemaakt om de hongerstakers te laten lijden en ze voor de rest van hun leven op te zadelen met gezondheidsproblemen. Ze waren zelfs bereid om de mensen te laten sterven.

Dat moeten nieuwe hongerstakers weten vooraleer ze aan een hongerstaking beginnen. Beslissen ze toch om in hongerstaking te gaan om hun gerechtvaardigde eisen kracht bij te zetten dan houden ze ook best rekening met onderstaande aanbevelingen. Wij zullen hen steeds steunen omdat hun strijd legaal en democratisch is en opkomen voor een verblijfsvergunning past in onze opvatting over het recht op migratie.

1. Voorwaarden vooraf

1. Hongerstaken doe je uit vrije wil, niemand kan je dwingen en je bent 100 % gemotiveerd.

2. Hongerstakers moeten goed voorgelicht zijn over alle gevolgen van een hongerstaking zowel op medisch, psychologisch, administratief, strafrechtelijk en organisatorisch vlak. Dit komt later nog aan bod in de tekst. Zij moeten verwittigd worden dat een hongerstaking niet zelden 55 dagen of langer kan duren. De laatste (in juli-oct 2008) zelfs 86 dagen zonder resultaat. Alleen een oranjekaart, voor 3 maanden om te recupereren, kregen de actievoerders.

3. Zij dienen te weten dat hongerstaken veel lijden, risico's op blijvende letsels en zelfs het gevaar op voortijdig sterven met zich meebrengt.

4. Niemand mag en kan iemand verplichten mee te doen aan een hongerstaking, noch verplichten om verder te doen of om te stoppen. Het blijft een individuele beslissing van elke hongerstaker. Maar een hongerstaking is geen spelletje of een afvallingskoers. Hongerstakers die afhaken verzwakken de kans op resultaat. In essentie is het een groepsgebeuren, waarbij de groep een verantwoordelijkheid heeft tegenover het individu en het individu een verantwoordelijkheid ten opzichte van de groep. Een goede groepscommunicatie is onontbeerlijk.

5. Om de slaagkans te verhogen zou het goed zijn als er van voor het begin van de

hongerstaking Belgen bij betrokken worden. Zij ondersteunen de hongerstakers, zij helpen mee de actie uitbouwen, zorgen voor de contacten enz...

Ook zijn zij de brug naar de publieke opinie en de Belgische politiek.

Het is van belang dat er mensen uit Vlaanderen, Brussel en Wallonië bij zijn. Zij kennen de Belgische en regionale politiek, de cultuur en de gewoonten. Ze hebben hun contacten met de media, met drukkingsgroepen, met de politici en andere beleidsmensen en organisaties. Zij vertegenwoordigen de Belgische solidariteit met de hongerstakers, wat belangrijk is voor de publieke opinie maar ook in onderhandelingen.

6. Nog meer kans op slagen heeft een hongerstaking als er Belgen uit de “delegatie” mee in hongerstaking gaan. Dat is niet nodig vanaf de eerste dag.

7. Men moet een goed gelegen plaats hebben : grote zaal, kerk, overheidsgebouw,... waar mensen bij elkaar liggen. Geen huis waar mensen zich in verschillende kamers, op verschillende verdiepingen bevinden. De deelnemers moeten elkaar kunnen steunen. Voor vrouwelijke hongerstakers kan, indien ze het wensen, een aparte ruimte voorzien worden. Er moet voldoende en goed functionerend sanitair aanwezig zijn. Indien kinderen, zwangere vrouwen, zieken of oudere familieleden op de plaats van de hongerstaking verblijven, zonder zelf te hongeren, is een keukentje altijd nuttig.

8. Men is bij voorkeur met een grote groep hongerstakers. Het aantal wordt vooral bepaald door de plaats die men heeft. **Men moet vooral zorgen dat het groepsgebeuren leefbaar blijft.**

Men moet voor ogen houden dat deze groep van mensen een aantal weken, soms twee maanden zal moeten samenleven, dus zorg dat je niet met teveel personen bent.

9. Kies het juiste tijdstip om in hongerstaking te gaan: in de winter of tijdens de parlementaire vakantie is het niet het beste moment.

10. Voor de hongerstaking begint, of uiterlijk in de eerste week van de hongerstaking, zorgt men voor de praktische omkadering:

- een medische ploeg voor de gezondheidsbegeleiding
- verantwoordelijken voor matrassen, water, sanitair enz...
- verantwoordelijken voor de onderlinge communicatie, indien de groep uit verschillende taalgroepen bestaat.

2. Aandachtspunten juist voor, bij het begin en tijdens de duur van een hongerstaking.

1. Afspreken wie in hongerstaking wil gaan en hoeveel personen er zullen deelnemen, rekening houdend met de grootte van de ruimte, de hygiëne, de wensen of eisen van de eigenaar van de plaats enz... De plaats moet het nodige comfort bieden voor de hongerstakers.

2. Maak een lijst op van de mensen die in hongerstaking zijn. Noteer dossiernummer DVZ, naam en voornaam, nationaliteit, adres en GSM nummer. Mensen zonder adres geven het adres van de plaats van de hongerstaking of van vb. de pastoor indien hij dit toelaat. **Vergeet niet de namen van de partner en kinderen van de hongerstakers te vermelden zodat ze dezelfde papieren bekomen.**

3. Eens de hongerstaking enkele dagen bezig is wordt de lijst niet meer veranderd. Geef deze lijst slechts aan een paar personen (bv. aan de delegatieleider-woordvoerder en aan alle verantwoordelijken van de verschillende groepen. Niet aan DVZ. (die krijgt ze na een akkoord)

4. Er worden woordvoerders van de hongerstakers aangeduid door en onder de hongerstakers zelf. **Let erop dat iedereen zich vertegenwoordigd voelt.** De ervaring leert dan men best geen woordvoerder kiest die zelf niet aan de hongerstaking deelneemt.

5. Stel een “delegatie” samen die alle beslissingen neemt, in uitvoering van de wensen van de hongerstakers. Deze delegatie bepaalt de strategie en de tactiek en gaat onderhandelen. Ze duidt een frans- en Nederlandstalige persverantwoordelijke aan.

6. De “delegatie” bestaat bij voorkeur uit de hongerstakende woordvoerders aangevuld met één of meerdere Belgen, gedragen door alle hongerstakers. De delegatie doet er goed aan een “delegatieleider-woordvoerder” aan te duiden. Hij is de contactpersoon met de minister, met het kabinet en met DVZ. Als je er een advocaat bij wil, is het aangewezen dat die enkel een adviserende rol speelt en de juridische kant van de zaak bekijkt. Onderhandelen moeten de hongerstakers zelf. zij bepalen wat ze willen.

7. De “delegatie” voert alleen uit wat alle hongerstakers beslissen en staat 100 % achter de hongerstaking, tot het einde.

8. Een delegatie zonder hongerstakers is een slechte zaak. Contacten en onderhandelingen met DVZ, het kabinet of andere instanties gebeuren steeds in aanwezigheid van gedelegeerde hongerstakers (hoe zwak ze ook mogen zijn).

9. Bij de aanvang van de hongerstaking geeft men een persconferentie en een persmap met uitleg. De ervaring leert dat persconferenties op latere tijdstippen geen nut hebben, goed opgestelde en goed verspreide persmededelingen hebben dan evenveel effect. De pers komt enkel voor sensationele feiten. Iemand afvoeren naar het hospitaal is al niet meer sensationeel maar moet wel meegedeeld worden in een persmededeling. Het is daarom belangrijk dat een steungroep allerlei spectaculaire acties bedenkt om de hongerstaking in de aandacht te houden. Zorg ervoor dat deze acties niet vroegtijdig uitlekken en alleen enkele journalisten worden persoonlijk op de hoogte gebracht.

10. Betrek zoveel mogelijk organisaties bij je actie, kan je de vakbonden erbij betrekken dan heb je meer kans op succes.

11. Probeer een steungroep of burencomit  te vormen om de actie te ondersteunen.

Vergeet nooit dat de hongerstakers het laatste woord hebben. Het is en blijft hun actie. Laat niet toe dat steungroepen hun eigen leven gaan leiden of erger nog de hongerstaking gebruiken om andere eisen naar voor te schuiven.

12. De hongerstakers worden voortdurend van alles op de hoogte gehouden: Roep iedereen regelmatig samen om belangrijke mededelingen, acties die eventueel kunnen gevoerd worden, beslissingen die moeten genomen worden, uit te leggen. **Zorg dat iedereen alles begrijpt.** Elke taalgroep wordt in zijn eigen taal aangesproken.

13. De delegatieleider-woordvoerder en andere verantwoordelijken gaan best elke dag individueel de mensen aanspreken en aanmoedigen en luisteren naar hun eventuele vragen en verzuchtingen. **De morele steun is enorm belangrijk in het proces naar succes.**

14. Zorg voor een intern reglement i.v.m. orde, tucht, reinheid, diefstal, veiligheid enz...

15. Zorg dat de communicatie met de media en de buitenwereld altijd in de twee landstalen gebeurt en liefst respectievelijk door een Nederlandstalige en een vlaamstalige. Dit is heel belangrijk voor de contacten met de pers en met de politici.

16. Regelmatig de pers, politici, vakbonden en andere beleidsmensen op de hoogte houden met mails en persoonlijke contacten. Iedereen aanzetten om mee te zoeken naar oplossingen.

17. Elke hongerstaker heeft een gsm met het telefoonnummer van beschikbare artsen en van de woordvoerder van zijn groep (belangrijk voor een opname in het hospitaal of bij ontruiming) en van de delegatieleider-woordvoerder van alle hongerstakers.

18. De medische ploeg legt de medische handleiding voor hongerstakers punt voor punt uit zodat elke hongerstaker begrijpt wat hij, medisch gezien, moet doen en laten om zo weinig mogelijk gezondheidsproblemen te hebben na de hongerstaking.

19. Elke hongerstaker duidt een vertrouwenspersoon aan wie hij zijn laatste wensen schriftelijk toevertrouwt. Verwarring kan optreden als gevolg van een langdurende hongerstaking. Op zo'n moment is het belangrijk dat de vertrouwenspersoon de wensen van de hongerstaker kenbaar kan maken.

20. Voor de juridische kant van de zaak verwijzen we naar begeleidende advocaten.

3. Wat staat je te wachten

1. Veel tegenstand en een uiterst moeilijke strijd.

2. Lichamelijk lijden, vooral na meer dan 30 dagen.

3. Psychologisch in de war geraken en het willen opgeven. In het begin is het makkelijk zeggen "tot het einde", maar op het einde is dat uiterst moeilijk vol te houden.

4. Gezagdragers zullen je onder druk zetten en zullen de hongerstaking willen breken.

Freddy Roosemont, de directeur-generaal van de DVZ, en eventueel andere belangrijke personen zullen u komen vertellen dat je nooit papieren zult krijgen, dat hongerstakingen niet lonen, dat ze chantage zijn, dat de minister nooit zal toegeven, dat er nooit papieren zijn gegeven met een hongerstaking, dat je bijgevolg onmiddellijk moet stoppen enz....

In een later stadium zal men nog eens terugkeren en eventueel een voorstel doen dat je 3 maanden langer in België mag blijven omwille van gezondheidsredenen. (oranje kaart)

Nog later zal men laten uitlekken dat men de plaats zal ontruimen en iedereen afvoeren naar verschillende klinieken, ook al is men dat niet van plan. Een ontruiming is moeilijk uit te voeren en het is niet waarschijnlijk dat de burgemeester daar toelating voor zal geven. **Zorg dat je hierop voorbereid bent en geef hen geen kans je te ontmoedigen. De motivatie en steun van de Belgen zijn noodzakelijk om te slagen. (wetende dat je eventueel niet zult slagen)**

5. Indien een hongerstaker afgevoerd wordt naar een ziekenhuis, kan deze de hongerstaking enkel verderzetten indien er op voorhand papieren werden opgemaakt waarin de hongerstaker uitdrukkelijk verklaart geen voedsel te wensen en waarin hij de mogelijkheid eist de kliniek onmiddellijk te kunnen verlaten op eigen risico. Men kan je niet voeden of in een kliniek houden

tegen je zin, dat is strafbaar in België. Desnoods spreek je een andere plaats af, om de hongerstaking voort te zetten.

4. Wat mag je zeker niet doen tijdens een hongerstaking.

1. Politici, gezagsdragers of andere personen toespraken laten houden om je zagezegd voor te lichten over de wet, de gevolgen van een hongerstaking, het standpunt van de dienst Vreemdelingenzaken of van de minister enz.... Ze hebben allemaal de bedoeling en het effect om de hongerstaking te breken en de mensen te demotiveren. **Laat je over de vreemdelingenwet voorlichten door gespecialiseerde advocaten of mensen die zich gespecialiseerd hebben.**

2. Je mag niet te weinig drinken of de medische informatie van de dokters negeren.

3. Je mag geen ruzie maken of energie verspelen aan zaken die niets te maken hebben met je hongerstaking.

Problemen moet je oplossen door gesprek. Verspil geen energie, die heb je hard nodig.

4. Je mag niet aanvaarden dat er enkele hongerstakers papieren krijgen en anderen niet of dat de meesten papieren krijgen en enkelen niet. Het is in solidariteit begonnen en zo moet het eindigen.

5. Je mag niet twijfelen of nadenken over voorstellen die je toch niet kunt aanvaarden. Wees duidelijk tegenover DVZ, dat is ook beter voor hen. Is er een aanvaardbaar compromis dan neem dat aan. (Denk aan de oplossing in de Begijnhofkerk: gevraagd 1 jaar witte kaart met arbeidskaart C en het compromis werd 9 maanden witte kaart en arbeidskaart C. Dat was een aanvaardbaar compromis. Een onaanvaardbaar compromis zou geweest zijn de Oranje kaart)

6. **Ga niet over tot een dorststaking** omdat die niet langer dan enkele dagen, hooguit een week, kan worden volgehouden. Er is sprake van een snelle lichamelijke achteruitgang en het is uiterst moeilijk om vochtonthouding vol te houden. Een dorststaking staat als middel om een doel te bereiken, door de grote snelheid van lichamelijke achteruitgang, nauwelijks in verhouding tot het te bereiken doel.

5. Bij het bereiken van een akkoord en/of het einde van een hongerstaking

1. De lijst van de hongerstakers die geregulariseerd moeten worden, wordt aan DVZ pas overhandigd bij het bereiken van een akkoord.

2. Na het overhandigen van de lijst, de hongerstaking opschorten voor een of twee dagen tot iedereen de papieren heeft ontvangen. Laat die papieren vertrekken naar de gemeenten en het dubbel niet naar de hongerstakers maar naar de delegatieleider-woordvoerder of jullie advocaat (of een andere vertrouwenspersoon). Die bezorgt alle papieren samen op de plaats van de hongerstaking op het ogenblik dat **alle** papieren zijn toegekomen. Zo voorkom je dat er mensen uit de boot vallen.

3. Houdt binnen de drie weken een gezellig samenzijn waar iedereen, hongerstakers en helpers en supporters mekaar terug zien.

4. Begin niet zomaar direct te eten. Eerst soep en zo geleidelijk vast voedsel. De medische ploeg zal je daar een formulier met raadgevingen over bezorgen.

5. Medische opvolging: **iedereen moet na de hongerstaking naar zijn huisdokter gaan** met

zijn medische fiche zodat hij kan begeleid en opgevolgd worden. Dit is heel belangrijk om eventuele gevolgen van de hongerstaking onmiddellijk op te sporen en aan te pakken.

6. Praktische begeleiding en opvolging in het zoeken naar werk. Stel een verbindingspersoon voor alle hongerstakers aan.

6. Wat KAN (niet zal) het resultaat zijn.

1. Als je de kracht, de motivatie en de moed hebt om vol te houden.

Als we de praktijkervaring en de verklaringen van Annemie Turtelboom, minister van asiel en migratie en van Fr. Roosemont, de directeur- generaal van de dienst Vreemdelingenzaken van de laatste maanden bij elkaar leggen, dan mogen we het volgende besluiten:

Je kan van niets zeker zijn want willekeur is troef.

- Na een paar weken hongerstaking ontvangt men mogelijkwerwijs een attest van 3 maanden uitstel van vertrek uit België (oranje kaart)
- Na verschillende weken hongerstaking: mogelijkwerwijs een attest van 6 maanden uitstel van vertrek uit België (oranje kaart) en eventueel een arbeidskaart B.
- *Na 55 dagen ontvingen de hongerstakers van de Begijnhofkerk in juli 2008 een echte verblijfsvergunning voor 9 maanden, de witte kaart als bewijs van inschrijving in het vreemdelingenregister. Daaraan is een arbeidsvergunning C gekoppeld. Op hetzelfde ogenblik ontvingen de mensen van Vorst evenals deze van Elsene, ULB na 75 dagen en huis America-Latina na 86 dagen alleen een oranje kaart voor 3 maanden*

2. Als je eerder stopt zonder aanvaardbaar akkoord, omdat je niet verder kunt.

Dan heb je niets maar je hebt wel afgezien en grote risico's genomen voor je gezondheid.

3. De mogelijkheid zit er altijd in dat men ooit eens een zwaar "ongeval" heeft. (overlijden of ernstige lichamelijke of geestelijke gevolgen)

Men moet voor zichzelf een balans opmaken: links in de balans al de risico's en rechts de papieren die je de kans geven om een normaal menselijk bestaan uit te bouwen. Een nieuw leven.

Vergeet ook niet dat jullie hongerstaking(en) druk zet op de regering om een oplossing uit te werken voor alle mensen zonder papieren.

vereniging Recht op migratie - www.R-O-M.be - 19-8-2008

Nawoord.

Als vereniging "Recht op migratie" willen we enkele kanttekeningen maken in verband met hongerstakingen.

- Wij vinden hongerstakingen een legaal- en democratisch actiemiddel.
- Ze vergen zeer veel van de hongerstakers en houden zowel fysisch als psychisch risico's in.
- Omwille van die extreme risico's vinden we dat een hongerstaking slechts zin heeft nadat vele andere actiemiddelen en gesprekken geen resultaat hebben opgeleverd.
- Het resultaat kan echter enorm zijn: een verblijfs- en werkvergunning, wat in feite een nieuw en menswaardig leven betekent voor de hongerstakers maar er is geen enkel zekerheid.
- De bekomen verblijfsvergunningen zijn spijtig genoeg meestal alleen voor de hongerstakers en leiden tot nu toe niet naar een algemene regularisatie van de mensen zonder papieren. Nochtans zou men dat kunnen verwachten. Waarom moeten mensen zonder papieren eerst hun eigen lichaam schade toe brengen om papieren te verkrijgen ?

- Een hongerstaking zet de problematiek van de mensen zonder papieren nochtans sterk in de aandacht en zorgt zo mee voor een structurele oplossing op lange termijn.
- De geschiedenis leert ons dat burgerrechten niet zonder strijd kunnen worden verkregen, ook niet in de 21ste eeuw en ook niet in West-Europa. Vooraleer vrouwen mochten stemmen, hebben ze ook hongerstakingen gehouden. Gandhi gebruikte hongerstakingen om vreedzaam te protesteren tegen de bezetting van Indië door Groot Brittannië.

Als we de balans opmaken van voorgaande bedenkingen dan kunnen we niet anders dan mensen te steunen die strijden voor een menswaardig leven. Uiteindelijk gaan ze uit wanhoop, door de nalatigheid van de overheid en de politici, over tot zo'n extreme actie. Doordat we dagelijks met de mensen zonder papieren leven weten we welk ellendig bestaan ze leiden en begrijpen we hun wanhoop. We zullen ze nooit aanzetten tot zo'n extreme actie, maar zullen hen in die moeilijke dagen wel helpen en steunen.

Pol Van Camp